

Музейна педагогіка для батьків. Шляхи вирішення проблеми екскурсійного обслуговування сімейних груп в музеї історії запорозького козацтва (м. Запоріжжя, о. Хортиця)

Анотація: В статті розглядаються «плюси» і «мінуси» масового відвідування музеїв, шляхи вирішення освітньо-виховних та рекреаційних задач музею через створення буклетів-путівників для батьків, вказує на соціальне значення сімейних екскурсій типу «батьки-екскурсоводи».

Ключові слова: екскурсійна діяльність, функції музею, позашкільна освіта, сімейне виховання, Хортиця.

Музеї працюють для відвідувачів — це безперечно. Так склалось, що освітньо-виховну діяльність музеїв пов'язують з освітньо-виховною діяльністю школи, а саме, зі шкільною програмою. 70 % відвідувачів Музею історії запорозького козацтва (м. Запоріжжя, о. Хортиця) — це діти в складі шкільної групи. В екскурсійний період (квітень-червень, вересень-листопад) за день в музеї обслуговується близько 40 груп по 30–35 осіб в кожній¹.

Таке масове відвідування музею нагадує традиційну класно-урочну систему, яка виникла як відгук на абсолютно конкретну потребу: позбавити світ від безграмотності — і тепер не відповідає потребам часу. Сучасне суспільство вимагає розвитку індивідуальності, а не стандартних навичок, ставить творче мислення вище за наслідування зразку. Що ж стосується музеїв, то таке масове окультурення населення спостерігалось в 20-ті та 80-ті роки минулого століття. Перевага масового відвідування музею в чіткості і упорядкованості обслуговування. Такий потік екскурсантів нагадує великий конвеєр з потужною пропускну здатністю, дешевизною витрат і певними грошовими надходженнями. Здається, все гаразд: «І вовки ситі, і вівці цілі». Але це тільки на перший погляд.

У вихідні дні зали музею переповнені батьками з дітьми різного віку. Нажаль, більша частина батьків просто не можуть нічого розповісти дітям. Сімейне відвідування музею обмежується фразами батьків: «Це гармата, з неї стріляли», «Їди но, глян, які гроші були!». Дорослі прилучаються до групи, а їх маленькі діти намага-

ються терпляче мовчки слухати екскурсовода. Не всі можуть замовити екскурсію, не завжди вистачає екскурсоводів.

Ще один важливий момент: як і всякий конвеєр, така система добре працює лише тоді, коли йде стандартний матеріал, якщо ж з'являється «штучний товар», система стопориться, або ж цей «товар» ламають.

Що відбувається з дитиною, яка мислить «по-іншому», не встигає за розповіддю екскурсовода, якщо, скажімо, у дитини домінує образне, кінестетичне, а не вербальне сприйняття? Система масового відвідування музею «вибіраковує» їх. Таким чином, час проведений в музеї в складі шкільної групи є фактично втраченим. Гірше за того, така практика може вбити інтерес до музею, зруйнувати відношення до нього як до «храму Муз». Слід також враховувати те, що загальний процес візуалізації, який проявився в значному збільшенні зорової інформації привів до того, що сучасна дитина почала не помічати того, що могло вразити в дитинстві їх батьків.

Основна виховна задача музею — формування музейної культури — вміння оцінювати музейний предмет, як частину історії минулого і сучасного². Наша мета: ввести музей в сферу життєвих інтересів дитини, навчити його розглядати музей, як джерело знань і як місце для відпочинку, де навчання і розваги складають дві сторони одного процесу — осягнення різноманітності культурно-історичного надбання минулого.

Ключовим завданням стає пошук таких способів роботи з відвідувачами музею, які б врахо-

ували індивідуальні особливості дитини, були б безболісними для його психіки, наприклад, індивідуальним вибором темпу і порядку навчання, а також з урахуванням образу життя та режиму життєдіяльності, як самої дитини, так і сім'ї в цілому.

Ніхто не знає дитину так, як її батьки! Саме тому з'явилась думка розробити так звані «сімейні екскурсії без екскурсоводу» по типу «батьки розповідають своїм дітям» і видати їх у вигляді буклетів-путівників.

Задача буклету-путівника: допомогти батькам цікаво і правильно показати експонати, зв'язано розповісти про події історії, які вони тут представляють.

Перевага такої «надрукованої» екскурсії в тім, що батьки можуть читати її в зручному для їхньої дитині темпі, текст можна повторити ще раз, прослухати повторно те, що не зрозумів, не запам'ятав, або дуже сподобалось.

Таких путівників має бути серія. Кожний з них буде маленькою тематичною екскурсією, написаною у формі діалогу з заочним екскурсантом, в доступній, ненав'язливій формі, яка залишить місце і для роздуму, і для уяви, і для відповіді на поставлені питання. Кожна така «подорож в минуле» стосується певної групи музейних предметів, від яких тягнеться ниточка до характеристики епохи, до психології людини певного часу, її системи цінностей.

В кожному з путівників буде розміщено звертання до батьків. Адже саме вони повинні допомогти дитині: прочитати текст, слідкувати

за читанням, розгляданням вітрин, шукати відповідь, розмірковувати, фантазувати.

Передбачена також самостійна робота дітей: відповіді на питання батьків-екскурсоводів, самостійне визначення предмету в вітрині, його призначення, способу виготовлення, порівняння з сучасним аналогічними предметами; це гра, коли маленький відвідувач, становиться на місце людини з минулого, шукає вихід із складної ситуації, розмірковує, приймає рішення.

По закінченні такої своєрідної екскурсії діти забирають маленьку книжечку-путівник з собою. Фотографії і малюнки путівника залишаться згадкою про пережите в музеї, а текст дозволить ще раз повернутися до найбільш цікавого.

Хочеться думати, що звичка «повертатись» у світ людей минулих епох за допомогою музейних предметів і в подальшому впливатиме на життєву позицію дитини. Якщо кожен півроку приводити дитину в музей, то вона зрозуміє, що музей «бездонний» і до нього можна приходити знов і знов, навіть, коли станеш дорослим.

Спільна робота батьків і дітей в музеї сприятиме вихованню музейної культури, звички відвідувати музеї, відволікатиме дітей від негативного впливу вулиці, зміцнить сім'ю (сімейні екскурсії підвищують авторитет батьків-екскурсоводів в очах дітей). Можливо, враження від такої екскурсії стануть темою домашніх розмов, а виготовлення чи малювання музейних предметів — початком спільних занять дорослих і малих³.

¹ Звіт про виконання планових показників науково-просвітницької діяльності НЗХ за 2010 рік // Звіт НЗХ за 2010 р. НА НЗХ.

² Юрєнева Т. Музееведение.— М., 1990.— С. 327.

³ Семья. Социально-психол. и этич. пробл.: Справочник / В. И. Зацепын (рук. авт. кол.), Л. М. Бучинская, И. Н. Гавриленко и др.— К., 1990.— С. 94, 125–128, 140, 144–158.

Thank you for evaluating AnyBizSoft PDF Splitter.

A watermark is added at the end of each output PDF file.

To remove the watermark, you need to purchase the software from

<http://www.anypdftools.com/buy/buy-pdf-splitter.html>